

УДК 316.321

DOI: 10.21564/2075–7190.39.151211

Погрібна Вікторія Леонідівна, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри соціології та політології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна

e-mail: vilpog2017@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5101-0386

Штана Ігор Валерійович, студент 2 курсу, 3 групи факультету адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

м. Харків, Україна

e-mail: igorshтана@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6783-2907

ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СОЦІОЛОГІЇ

В статті проводиться аналіз соціальної природи політичних відносин. Зазначається, що зростання інтересу сучасних соціологів до політичної проблематики зумовлене інтенсивним розвитком аналітичної соціології, в межах якої пропонується авторська векторна модель соціологічного аналізу політичних відносин. Теоретичне обґрунтування представленої моделі проводиться на основі учення про соціальний простір П. Сорокіна, соціальний прагматизм Ю. Габермаса, соціальні нерівності Т. Парсонса та політичні режими Ж.-Л. Кермонна. Доводиться, що саме соціологічний аналіз політичних відносин дозволяє розкрити їхні статичні і динамічні характеристики, прогнозувати політичні зміни.

Ключові слова: політична соціологія, соціологічний аналіз політичних відносин, соціальна сфера, політична сфера

Постановка проблеми. Сучасна соціологія переживає часи активного розгалуження. Ті проблеми, що традиційно вважалися «несоціологічними», все більше набувають соціологічного змісту. Не є виключенням і політологічна проблематика. Політична соціологія стала однією з найбільш затребуваних і в теоретичному, і в практичному значенні галуззю соціології.

Ми з впевненістю можемо констатувати, що сьогодні політична соціологія вимагає не тільки критичного, але й конструктивного аналізу політики, створення відповідного теоретико-методологічного інструментарію, одним із найважливіших складових якого є дослідження та прогнозування політичних відносин і процесів. Зростання інтересу сучасних соціологів до цієї проблематики зумовлене та підживлюється інтенсивним розвитком

аналітичної соціології, яку її засновники визначають як «стратегію для розуміння соціального світу» [1, с. 4]. При цьому соціологічний аналіз політичних відносин і процесів, будучи одним із вимірів аналітичної соціології, безпосередньо не пов'язаний з жодною конкретною методологією дослідження, бо основне питання полягає в тому, яке знання буде отримано в результаті наукового пошуку, а не які методи при цьому використовувалися [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фактично політична соціологія як науковий напрямок сформувалася к середині ХХ ст., коли склалися декілька наукових шкіл із вивчення взаємодії суспільства та політики. Праці послідовників марксизму і представників Франкфуртської школи А. Грамші, Д. Лукача, Л. Альтюсера [3–6] стали класикою політичної соціології та заклали фундамент її інституціоналізації як науки. Втім більш глибокий соціологічний аналіз політичних відносин ми знаходимо у ставших вже класичними дослідженнях Р. Дарендорфа, М. Хоркхаймера, Г. Маркузе, Т. Адорно, Ю. Габермаса, І. Валерстайна, П. Бурд'є [7–12].

Альтернативний науковий напрямок сформував М. Вебер, який, не відкидаючи ідей К. Маркса, полемізував з ним, акцентуючи увагу на неекономічних факторах, що формують політичні відносини (перш за все, мова йде про культуру та релігію). Пізніше ці напрацювання М. Вебера у поєднанні з елітистськими теоріями Г. Моски, В. Парето, Р. Міхельса та структурним функціоналізмом Т. Парсонса були використані такими науковцями, як М. Дюверже, Ч. Мілс, С. Липсет, С. Роккан, Д. Істон, Г. Алмонд, С. Верба, Р. Даль, Р. Патнем [13–21] для обґрунтування необхідності використання «мови соціології» у дослідженнях політичної сфери суспільства.

Метою даної статті є створення теоретичної моделі соціологічного аналізу політичних відносин.

Виклад основного матеріалу. Будь-які соціальні, в тому числі і політичні, відносини по суті є прагматичними [22–24]. Соціальні актори у цих відносинах визначають можливість і форму власної участі в них у відповідності до тих зисків, що вони можуть отримати внаслідок соціальних взаємодій. Виходячи з цього, пропонуємо розглядати *соціальні відносини*, як такі, що пов'язані з необхідністю спільного задоволення різноманітних соціальних потреб, які, згідно закону підвищення потреб, є основою розвитку суспільства і забезпечення його цілісності. Отже, *соціальна сфера* – це місце взаємодії людей, соціальна поведінка яких визначає цілісність соціуму.

Коллективне життя людей утворює соціальний простір, який розвивається, ускладнюється разом з історичним поступом. Його властивості, зокрема, були досліджені П. Сорокіним, який трансформує фізичні й геометрич-

ні поняття – «місце у просторі», «відстань (дистанція)», «вісь виміру», «рух» – у соціологічні категорії, наповнює їх соціальним змістом [25]. Люди й соціальні спільноти в соціальному просторі обіймають так звані соціальні позиції, які визначають місце людини (спільноти) у соціальному просторі. «Соціальна позиція» як наукове поняття у теорії соціального простору становить базову категорію, усі інші поняття в той чи інший спосіб сполучаються з нею. Ускладнення суспільства – це поява нових соціальних позицій, які означають: з'явилися люди (спільноти), соціальне положення яких чимось суттєво відрізняється від загалу. Категорія соціальної дистанції відображає цю різницю. Соціальна дистанція збільшується відповідно до того, як зростає різниця у правах, владних повноваженнях, багатстві, видах діяльності, освіті та інших важливих показниках соціального життя. Отже, зрозуміло, що соціальна нерівність є наслідком включення людини до соціальних відносин, її породжує суспільне життя. Якщо звернутися до відомої методологічної схеми, запропонованої представниками функціонального напрямку в соціології, то не потребує доведення позаісторичності й функціональна обумовленість стратифікації соціального простору, головні тези якої були сформульовані Т. Парсонсом наступним чином: а) розвиток суспільства пов'язаний із диференціацією його функцій, існують виключно важливі функції, від яких залежить доля суспільства; є другорядні й малозначущі функції, але усі вони висувають певні вимоги до людей, що мусять їх реалізувати; б) з другого боку, є люди, які значно різняться за своїми здібностями, професійною підготовкою, рівнем освіти, отже, виникає проблема пошуку і селекції осіб, здатних виконувати ті чи інші функції; в) механізм селекції полягає в тому, що суспільство створює нерівність соціальних статусів, віддає перевагу тим позиціям, що забезпечують найважливіші функції, мотивуючи суб'єктів конкурувати, боротися за входження до привілейованих груп; г) довкола пріоритетних позицій створюється конкуренція, суспільство визначає спеціальні процедури добору, аби перемогли найбільш достойні особи. Останні, виконуючи функції належним чином, отримують винагороду в розмірі, пропорційному масштабу і важливості функцій [26].

Таке функціональне пояснення виглядає доволі переконливим, але для суспільства, де домінують неофіційні інститути, латентні функції, діють, на жаль, інші схеми розподілу ресурсів. З функціональної точки зору важко пояснити, чому процвітають корумповані політики й ділки, тіньові бізнесмени, «хрещені батьки» мафії, і, навпаки, залишаються матеріально не влаштованими освітяни, медики та інші працівники бюджетної сфери. Соціальна дійсність є більш багатою на варіанти, аби усі вони були «укладені» у вузькі

теоретичні схеми. Втім, в будь-якому випадку в суспільстві утворюються *політичні відносини*, пов'язані з необхідністю владного врегулювання соціальних відносин задля їх оптимізації в процесі досягнення спільних цілей. Звідси, *політична сфера* може бути визначена як місце суперництва людей та соціальних груп за право реалізовувати власні інтереси за допомогою влади.

Функціональним компонентом політичної системи, який включає методи, способи, напрямки розвитку політичних відносин, є політичний режим. Для вибудови нашої соціологічної моделі їх аналізу пропонуємо звернутися до визначення, запропонованого проф. Ж.-Л. Кермонном, який розглядав політичний режим як «...сукупність елементів ідеологічного, інституційного та *соціологічного* (виділено нами – В. П., І. Ш.) порядку, що сприяють формуванню політичної влади даної країни на певний період» [27]. Наш вибір ґрунтується на тому, що характеристика політичного режиму в будь-якій державі визначає дійсну картину принципів організації політичної сфери суспільства. В політичній практиці часто зустрічаються приклади, коли демократична за формою держава є недемократичною за суттю і, навпаки, авторитарний за формою політичний устрій є за своїм характером демократичним. Тому ми пропонуємо, використовуючи методологічний та методичний арсенал соціології, розробити схему аналізу політичних відносин, на основі чого побудувати відповідну модель.

Класичними критеріями, що дозволяють проводити аналіз політичної сфери суспільства, є: 1) характер та міра здійснення влади; 2) механізм формування влади; взаємовідносини суспільства і влади; 3) роль і значення недержавних та неполітичних організацій і структур; 4) характер існуючих в суспільстві заборон; 5) роль ідеології у житті суспільства; 6) характер політичного лідерства; 7) співвідношення прав і свобод громадян; 8) становище засобів масової інформації; 9) роль політичних партій; 10) співвідношення між законодавчою та виконавчою владою; 11) роль та значення органів придушення; 12) тип політичної поведінки. Дослідження політичних відносин за даними критеріями дозволяє отримати індивідуальний «відбиток» характеристик політичного режиму будь-якого суспільства «тут і зараз», а також провести його аналіз або в динаміці, або в порівнянні з іншими суспільствами.

Наведемо приклад побудови такого «відбитку», що відображує політичні відносини в сучасній Україні. В таблиці 1 представлено діапазон розподілу їх домінантних характеристик у відповідності до обраних критеріїв.

Характеристика політичних відносин в суспільстві

Критерій	Діапазон розподілу домінантних позицій	
Характер і міра здійснення влади	Загальний контроль, примус, насильство	Межі влади визначаються суспільством у відповідності до закону
Механізм формування влади	Бюрократичний (сиситема гільдій)	Демократичний (антрепренерська система)
Взаємини суспільства і влади	Народ відчужений від влади	Народ – джерело влади
Роль та значення недержавних і неполітичних організацій та структур	Мінімальний вплив на політичні рішення	Суттєвий вплив на політичні рішення
Характер існуючих у суспільстві заборон	Заборонено все, крім того, що дозволено законом	Дозволено все, крім того, що заборонено законом
Роль ідеології в житті суспільства	Влада ідеології	Ідеологічний плюралізм
Характер політичного лідерства	Режим особистої влади	Залежить від типу політичної системи та традицій суспільства
Співвідношення прав і свобод громадян	Права і свободи громадян мають формальний характер	Механізм співвідношення прав і свобод громадян гарантований законом
Становище ЗМІ	Жорсткий контроль і цензура	ЗМІ вільні та незалежні
Роль політичних партій	Однопартійність	Багатопартійність
Співвідношення між законодавчою та виконавчою владою	Домінанта законодавчої влади	Незалежність гілок влади
Роль та значення органів придушення	Панування силових ресурсів влади	Панування правових ресурсів влади
Тип політичної поведінки	Пасивна	Активна

На основі контент-аналізу публікацій за 2018 р. 10 українських електронних ЗМІ та 8 офіційних інтернет-порталів державних та недержавних організацій нами була розроблена наступна векторна модель політичних відносин, що визначають політичний режим в сучасній Україні (рис. 1).

Рис. 1. Векторна модель політичних відносин (Україна, 2018 р.)

Висновки. Політичні відносини формують ядро будь-якої соціальної системи, врегульовують й врівноважують доцентрові і відцентрові сили, що забезпечують її цілісність та сталий розвиток. Дослідження цих відносин виключно політологами штучно звужує проблему. Соціологічний аналіз дозволяє розкрити їхні статичні і динамічні характеристики, оскільки на основі дослідження політичних ситуацій (соціальна статика) визначає політичні сюжети й прогнозує політичні зміни (соціальна динаміка). Поєднання статичного та динамічного принципів аналізу можна порівняти з процесом створення відеороліка. Кожний окремих кадр характеризує певну соціально-політичну ситуацію, основних акторів та характер й умови їх взаємодії, а послідовність таких кадрів формує повноцінне системне уявлення про «сюжет», динаміку і основні параметри соціально-політичних процесів і відносин в суспільстві. Саме такий підхід було використано нами при розробці векторної моделі соціологічного аналізу політичних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Oxford Handbook of Analytical Sociology / ed. by P. Hedström and P. Bearman. Oxford; New York : Oxford University Press, 2009. xxi, 772 p
2. Хедстрём П., Иликоски П. Каузальные механизмы в социальных науках. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2014. № 1 (72). С. 14–40.
3. Femia J. Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness and the Revolutionary Process. Oxford: Clarendon Press, 1981. 320 p.

4. Стыкалин А. Дьёрдь Лукач – мыслитель и политик. Москва: Издательство Степаненко, 2001. 348 с.
5. Дмитриев А. Н. Марксизм без пролетариата: Георг Лукач и ранняя Франкфуртская школа (1920–1930-е гг.). Санкт-Петербург: Изд-во Европ. ун-та в Санкт-Петербурге; Москва: Летний сад, 2004. 528 с.
6. Campbell D. Louis Althusser and the end of classical Russian Marxism: Spinoza, Hegel and the critique of dogmatic Marxism. *Journal of Socialist Theory*. 2014. Vol. 42. P. 527–533.
7. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт. Очерк политики свободы. Москва: Академический проект, 2002. 880 с.
8. Kellner D. Herbert Marcuse and the Crisis of Marxism. Berkeley : University of California Press, 1984. x, 505 p.
9. Адорно Т. Исследование авторитарной личности / Под общей редакцией д. филос. н. В. П. Култыгина. Москва: Серебряные нити, 2001. 416с.
10. Хабермас Ю. Теория коммуникативного действия (фрагменты). *Вопросы социальной теории*. 2007. Том I. Вып. 1. С. 229–245.
11. Валлерстайн И. Миросистемный анализ: Введение / пер. Н. Тюкиной. Москва: Издательский дом «Территория будущего», 2006. 248 с.
12. Бурдьё П. Дух государства: генезис и структура бюрократического поля. Поэтика и политика. Альманах Российско-французского центра социологии и философии Института социологии Российской Академии наук. Москва: Институт экспериментальной социологии, СПб.: Алетейя, 1999. С. 125–166.
13. Дюверже М. Политические партии / Пер. с франц. Москва: Академический Проект, 2002. 560 с.
14. Миллс Ч. Р. Социологическое воображение / Пер. с англ. О. А. Оберемко; под общей редакцией и с предисловием Г. С. Батыгина. Москва: Издательский Дом NOTA BENE, 2001. 264 с.
15. Липсет М. Политический человек: социальные основания политики / пер. с англ. Е. Г. Генделя, В. П. Гайдамака, А. В. Матешук. Москва: Мысль, 2016. 612 с.
16. Липсет С., Роккан С. Структуры размежеваний, партийные системы предпочтения избирателей. Предварительные замечания. *Политическая наука*. 2004. № 4. С. 204–234.
17. Истон Д. Будущее постбихевиоральной стадии в политической науке. *Политическая наука на рубеже веков: пробл.-темат. сб. РАН ИНИОН* / отв. ред. Л. Н. Верченков; Центр социальных науч.-информ. исслед. отд. политологии и правоведения; Ин-т сравнит. политологии. Москва: ИНИОН РАН, 2000. 356 с.
18. Алмонд Г. Политическая наука: история дисциплины. URL: <http://sympa-by.eu/sites/default/files/library/02politics.pdf> (дата обращения: 30.09.2018).
19. Verba S., Schlozman K. L., Brady H. E. Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics. Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1995. xix, 640 p.
20. Даль Р. Демократия и ее критики / Пер. с англ. Под ред. М. В. Ильина. Москва: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. 576 с.

21. Putnam R. D. *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster, 2000. 541 p.
22. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы. На пути к либеральной евгенике = *Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Weg zu einer liberalen Eugenik?* / Пер. с нем. М. Л. Хорькова. Москва: Весь Мир, 2002. 144 с.
23. Хабермас Ю. Структурное изменение публичной сферы: Исследования относительно категории буржуазного общества = *Strukturwandel der Öffentlichkeit: Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*. Москва: Весь Мир, 2016. 344 с.
24. Хабермас Ю. Религия, право и политика. Политическая справедливость в мультикультурном Мир-Обществе. *Политические исследования*. 2010. №2. С. 7–21.
25. Sorokin P. *Integralism in my philosophy. This is my philosophy: Twenty of the World's Outstanding Thinkers Reveal the Deepest Meanings They Have Found in Life* / ed. W Burnett. New York: Harper, 1957. P. 180–189.
26. Parsons T. Some Comments on the State of the General Theory of Action. *American Sociological Review*. 1953. Vol. 18, No 6. P. 618–631.
27. Quermonne J.-L. *Les regimes politiques occidentaux*. 3. éd. Paris: Seuil, 1994. 329 p.

REFERENCES

1. Hedström, P., Bearman, P. eds. (2009). *The Oxford Handbook of Analytical Sociology*. Oxford; New York : Oxford University Press.
2. Khedstrom, P. Iikoski, P. (2014) *Kauzal'nye mehanizmy v social'nyh naukah. Zhurnal sotsiologii i sotsial'noy antropologii, 1 (72)*, 14–40 [in Russian].
3. Femia, J. (1981). *Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness and the Revolutionary Process*, Oxford: Clarendon Press.
4. Stykalin, A. (2001). *D'yord' Lukach – myslitel' i politik*. Moskva: Izdatel'stvo Stepanenko [in Russian].
5. Dmitriyev, A. N. (2004) *Marksizm bez proletariata: Georg Lukach i rannyya Frankfurtskaya shkola (1920–1930-ye gg.)*. Sankt-Peterburg: Izd-vo Yevrop. un-ta v Sankt-Peterburge; Moskva: Letniy sad [in Russian].
6. Campbell, D. (2014) Louis Althusser and the end of classical Russian Marxism: Spinoza, Hegel and the critique of dogmatic Marxism. *Journal of Socialist Theory*, 42, 527–533.
7. Darendorf, R. (2002) *Sovremennyy sotsial'nyy konflikt. Ocherk politiki svobody*. Moskva: Akademicheskiiy proyekt [in Russian].
8. Kellner, D. (1984). *Herbert Marcuse and the Crisis of Marxism*. Berkeley : University of California Press.
9. Adorno, T. (2001). *Issledovanie avtoritarnoj lichnosti / Pod obshej redakciej d. filos. n. V. P. Kulygina*. Moskva: Serebrjanye niti [in Russian].
10. Habermas, Ju. (2007). *Teoriya kommunikativnogo dejstvija (fragmenty). Voprosy social'noj teorii, 1 (1)*, 229–245 [in Russian].

11. Vallerstajny, I. (2006) *Mirosistemnyy analiz: Vvedeniye* / translated by N. Tyukina, Moskva: Izdatel'skiy dom «Territoriya budushchego» [in Russian].
12. Burd'jo, P. (1999). Duh gosudarstva: genezis i struktura bjurokraticeskogo polja. *Pojetika i politika*. Al'manah Rossijsko-francuzskogo centra sociologii i filosofii Instituta sociologii Rossijskoj Akademii nauk. Moskva: Institut jeksperimental'noj sociologii, Sankt-Peterburg: Aletejja. 125–166 [in Russian].
13. Djuverzhe, M. (2002). *Politicheskie partii* / Per. s franc. Moskva: Akademicheskij Proekt [in Russian].
14. Mills, Ch.R. (2001). *Sociologicheskoe voobrazhenie* / Per. s angl. O. A. Oberemko; pod obshhej redakciej i s predisloviem G. S. Batygina. Moskva: Izdatel'skiy Dom NOTA BENE [in Russian].
15. Lipset, M. (2016). *Politicheskij chelovek: social'nye osnovanija politiki* / per. s angl. E. G. Gendelja, V. P. Gajdamaka, A. V. Mateshuk. Moskva: Mysl' [in Russian].
16. Lipset, S., Rokkan, S. (2004). Struktury razmezhevanij, partijnye sistemy predpochtenija izbiratelej. Predvaritel'nye zamechanija. *Politicheskaja nauka*, 4, 204–234 [in Russian].
17. Iston, D. (2000). Budushhee postbihevioral'noj stadii v politicheskoy nauke. *Politicheskaja nauka na rubezhe vekov: probl.-temat. sb. RAN INION* / otv. red. L. N. Verchenov; Centr social'nyh nauch.-inform. issled. otd. politologii i pravovedenija; In-t sravnit. politologii. Moskva: INION RAN [in Russian].
18. Almond G. *Politicheskaja nauka: istorija discipliny*. Retrieved from <http://sympa-by.eu/sites/default/files/library/02politics.pdf>.
19. Verba, S., Schlozman, K. L., Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge, Mass. : Harvard University Press.
20. Dal', R. (2003). *Demokratija i ee kritiki* / Per. s angl. Pod red. M. V. Il'ina. Moskva: «Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija» (ROSSPJEJN) [in Russian].
21. Putnam, R. D. (2000) *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
22. Habermas, Ju. (2002). *Budushhee chelovecheskoj prirody. Na puti k liberal'noj evgenike = Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Weg zu einer liberalen Eugenik?* / Per. s nem. M. L. Hor'kova. Moskva: Ves' Mir [in Russian].
23. Habermas, Ju. (2016). *Strukturnoe izmenenie publichnoj sfery: Issledovanija otnositel'no kategorii burzhuaznogo obshhestva = Strukturwandel der Öffentlichkeit: Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*. Moskva: Ves' Mir [in Russian].
24. Habermas, Ju. (2010). Religija, pravo i politika. *Politicheskaja spravedlivost' v mul'tikul'turnom Mir-Obshhestve. Politicheskie issledovanija*, 2, 7–21 [in Russian].
25. Sorokin, P. (1958) Integralism in my philosophy. *This is my philosophy: Twenty of the World's Outstanding Thinkers Reveal the Deepest Meanings They Have Found in Life* / W. Burnett (ed). New York: Harper. Pp. 180–189.
26. Parsons, T. (1953) Some Comments on the State of the General Theory of Action, *American Sociological Review*, 18 (6), 618–631.
27. Quermonne, J.-L. (1994). *Les regimes politiques occidentaux*. 3. éd. Paris: Seuil.

Погребная Виктория Леонидовна, доктор социологических наук, профессор, профессор кафедры социологии и политологии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

Штана Игорь Валериевич, студент 2 курса, 3 группы факультета адвокатуры Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ СКВОЗЬ ПРИЗМУ СОЦИОЛОГИИ

В статье проводится анализ социальной природы политических отношений. Отмечается, что рост интереса современных социологов к политической проблематике обусловлен интенсивным развитием аналитической социологии, в рамках которой предлагается авторская векторная модель социологического анализа политических отношений. Теоретическое обоснование представленной модели проводится на основе учения о социальном пространстве П. Сорокина, социальном прагматизме Ю. Хабермаса, социальных неравенствах Т. Парсонса и политических режимах Ж.-Л. Кермонна. Показано, что именно социологический анализ политических отношений позволяет раскрыть их статические и динамические характеристики, прогнозировать структуру и направления политических изменений.

Ключевые слова: политическая социология, социологический анализ политических отношений, социальная сфера, политическая сфера

Pohribna Victoriya Leonidivna, Doctor of Sociological Sciences, Professor, Professor of Department of Sociology and Political Sciences, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

Shtana Igor Valerievich, student 2-th cours, 3-th group of faculty of advocacy, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

POLITICAL RELATIONS THROUGH PRISM OF SOCIOLOGY

Problem setting. Today political sociology requires not only critical but also structural analysis of politics, creation of corresponding theoretical and methodological tool, one of major constituents of that there are research and prognostication of political relations and processes.

Recent research and publications analysis. Actually political sociology as scientific direction was formed to the middle of XX of century, when a few scientific schools consisted of study of cooperation of society and politics. Louis Althusser became the classics

of political sociology works of followers of marxism and representatives of Frankfurt school of A. Gramsci, D. Lukács, and laid the foundation of its institutionalization as science. The deeper sociological analysis of political relations is contained in researches by R. Dahrendorf, M. Horkheimer, H. Marcuse, T. Adorno, J. Habermas, I. Wallerstein, P. Bourdieu.

Therefore, the **paper objective** was creation of theoretical model of sociological analysis of political relations.

Paper main body. Social relations are considered as such, that related to the necessity of general satisfaction of various social necessities, that, in obedience to the law of increase of necessities, is basis of development of society and providing of his integrity. Thus, a social sphere is a place cooperation of people, social behavior of that determines integrity of society. Political relations are related to the necessity of imperious settlement of social relations for the sake of their optimization in the process of achievement of general aims. Accordingly, political sphere – it the place of rivalry of people and task forces for a right to realize own interests by means of power.

The functional component of the political system, that includes methods, methods, directions of development of political relations, is the political mode. As a worker there was select determination of prof J.-L. Quermonne. He determined the political regime, as “... aggregate of elements of ideological, institutional and sociological order, that assist forming of political power of this country on a certain period». Our choice is base on that description of the political mode in any state determines the actual picture of principles of organization of political sphere of society.

On the basis of content-analysis of publications of 10 Ukrainian electronic MASS-MEDIA and 8 official internet-portals of state and non-state organizations in 2018 the vector model of political relations that determine the political regime in modern Ukraine is worked out.

The analysis carried out in the article allowed to reach the following **conclusions of the research**. Political relations form the core of any social system, regulate and counterbalance the centripetal and centrifugal forces that ensure its integrity and sustainable development. The research of these relations exclusively by political scientists artificially narrows the problem. Sociological analysis allows to reveal their static and dynamic characteristics, because on the basis of research of political situations (social statics) determines political plots and predicts political changes (social dynamics). The combination of static and dynamic analysis principles can be compared with the process of creating video. Each individual character characterizes a certain socio-political situation, the main actors and the nature and conditions of their interaction, and the sequence of such personnel forms a complete systemic understanding of the «plot», the dynamics and basic parameters of socio-political processes and relations in society.

Keywords: political sociology, sociological analysis of political relations, social sphere, political sphere

